

XURIGUERA, Ramon: *L'aportació de l'occident català a l'obra de la Renaixença*, pròleg i edició de Josep Camps, Lleida: Punctum, 2015; «El Vuit-cents», 11.

GEMMA FABREGAT PALAU
 IES Salvador Espriu (Salt)
 g.fabregat88@gmail.com

És evident la preeminència de què gaudeix Barcelona en la construcció de la Renaixença, motiu pel qual la historiografia s'ha ocupat més del vuit-cents barceloní que del d'altres indrets del país. Cal recordar, però, que al llarg del segle XIX més territoris de parla catalana visqueren un desvetllament cultural similar. En aquesta línia, l'editorial Punctum ens ofereix *L'aportació de l'occident català a l'obra de la Renaixença*, de Ramon Xuriguera: es tracta d'una edició facsimil acompanyada d'una extensa introducció i d'apèndixs documentals, l'onzè volum de la col·lecció «El Vuit-cents», que anualment treu a llum estudis i materials inèdits de gran utilitat per a l'estudi del segle XIX. En aquesta ocasió Punctum ha recuperat un assaig aparegut l'abril del 1936 dins la «Biblioteca Catalana d'Autors Independents» dirigida per Eusebi Isern, i que actualment havia quedat pràcticament relligat a l'oblit.

El pròleg i l'edició són a cura del Dr. Josep Camps, que dedicà la tesi de doctorat a la figura de Ramon Xuriguera (CAMPS 2004), nascut a les Terres de Ponent. És sobretot gràcies a Camps que actualment Ramon Xuriguera ja no és reconegut només com el germà de Joan Baptista Xuriguera, també escriptor, sinó com un intel·lectual republicà i d'esquerres que combinà la producció literària amb un intens activisme politicocultural. Quan Ramon publica *L'aportació...* resideix a Barcelona, on s'ha fet un lloc entre la societat literària de la ciutat: és membre del Club dels Novel·listes, ideat per Francesc Trabal, i col·labora en nombrosos diaris i revistes.

L'aportació... és un dels primers estudis en què es construeix de manera sistemàtica una història de la literatura catalana contemporània de les Terres de Ponent. Ramon Xuriguera completa l'assaig amb informacions sobre història, política, institucions i premsa escrita en català; d'aquesta manera el lector pot fer-se una idea de l'evolució de la tradició cultural des de Lluís Roca i Florejachs i Josep Pleyan de Porta —mitjan segle XIX— fins a Magí Morera i Galícia —inicis del XX. L'assaig pretén provar, de fet, que des de les Terres de Ponent es contribuï al moviment amb una abnegació i qualitat literària equiparables a les d'altres territoris. Tal com fa notar Camps, a la faixa editorial que acompanyava la primera edició s'afirma que «la Renaixença és una obra de totalitat. Aquest llibre ho demostra».

Al pròleg, titulat «Ramon Xuriguera i els estudis primerencs sobre la renaixença a les Terres de Ponent», Josep Camps valora la singularitat de *L'aportació...* des d'un punt de vista historiogràfic i aproxima el lector tant a l'obra com a les circumstàncies entorn de la seva publicació. Es divideix en tres blocs. Al

primer¹ Camps es remunta a mitjan anys 20, quan comencen a aparèixer en premsa textos sobre la Renaixença ponentina, i és que l'assaig de Xuriguera no parteix de zero: el 1929 Felip Solé i Olivé ja havia tractat d'establir un cànon des de la revista *Vida Lleidatana* —proposà una periodització del moviment² i impulsà la col·lecció «Biblioteca Lleidatana», amb voluntat programàtica. Un altre focus d'interès d'aquest mateix bloc és l'impacte que tingué per les Terres de Ponent la commemoració del centenari de «La Pàtria» d'Aribau: el 1933 Alfred Pereña i Pàmies lamenta que encara no hi hagi cap estudi acadèmic sobre el vuit-cents lleidatà i fa una crida a omplir aquest buit. El segon bloc del pròleg està dedicat al primer fruit d'aquesta crida, *Lleida en la Renaixença literària de Catalunya*, de Bonaventura Pelegrí Torné (1935). Val a dir que Pelegrí se centra sobretot en la producció religiosa, mentre que Xuriguera elabora un panorama més rigorós del moviment. Sigui com sigui, en tractar-se del precedent més immediat de *L'aportació...* Camps fa una crítica de l'obra de Pelegrí i posa de relleu les diferències entre les dos. Al tercer bloc el lector entra ja de ple en l'estudi que ens ocupa, que també respon a la crida de Pereña en motiu de l'efemèride. Camps especifica quins apartats havien estat ja publicats en premsa, revela que l'assaig concorregué —sense èxit— al premi Maragall de 1936 i insereix un interessant fragment d'entrevista en què Xuriguera parla de l'obra poc abans de la seva aparició. Després d'un resum per capítols, tanca el pròleg amb una anàlisi de la seva recepció immediata: comenta les crítiques que aparegueren en premsa i les referències que es poden trobar a la correspondència de l'autor. Tota aquesta documentació pot trobar-se a l'apèndix, que també inclou una reproducció de la faixa editorial. L'edició es clou amb un índex onomàstic.

Tot i que amb el pas dels anys l'estudi de Xuriguera ha passat de ser una obra de referència a un testimoni del seu temps, cal no menystenir-ne el valor d'incidir en determinats autors i textos: conté abundant informació sobre la figura de Salvador Revés, *Teta* —«posava en vers tot lo de la plaça i del carrer» (XURIGUERA 2015: 115)—,³ o sobre la popular comèdia *Los tres reis bufos* (1875) de Josep Wehrle, per posar-ne dos exemples. Més enllà de la seva vàlua estrictament historiogràfica, *L'aportació...* mereix també una especial atenció per les consideracions que fa Xuriguera sobre el cànon poètic (VILA 2011). Dos exemples més: dedica força pàgines a comentar la poesia —en castellà— d'Ezequiel Llorach, on trobem «el món interior del poeta projectant-se a l'entorn dels interessos que l'envolen i reflectint no el fet, sinó la visió personal i íntima del mateix» (XURIGUERA 2015: 82). En canvi, els versos del cèlebre Lluís Roca i Florejacs, «fortament impregnats

1. És la reelaboració d'un article del mateix autor: «Construir i divulgar una tradició. Notícia dels estudis sobre la Renaixença a la Lleida d'entreguerres (1921-1936)», *Anuari Verdaguer*, 15 (2007), ps. 9-57.

2. «La renaixença lleidatana», *Vida Lleidatana*, 77-78 (setembre 1929), ps. 341-346.

3. Xuriguera extreu la citació de Manuel Gaya i Tomàs, *Fruita de Lleida*, Lleida: Sol i Benet, 1913.

de la *fe*, de la *pàtria* o de l'*amor* tradicionals, són pastats amb l'altisonància, el castellanisme i el complex romànticoarcaïtzant» dels Jocs Florals (XURIGUERA 2015: 78).

Caldrà esperar fins als anys 80 per trobar nous estudis dedicats a la Renaixença a les Terres de Ponent, ara a càrrec de Josep Borrell. Darrerament aquesta qüestió torna a estar d'actualitat gràcies al Dr. Quintí Casals, que ha reinterpretat el moviment des d'un punt de vista progressista (CASALS 2013). En aquest context, el nou llibre de Punctum representa un pas més en la consolidació i divulgació de la historiografia ponentina i, pel que fa a la catalana, vindica la dimensió que assolix la Renaixença més enllà de la Ciutat Comtal.

BIBLIOGRAFIA

- CAMPS (2004): Josep Camps, *Ramon Xuriguera (1901-1966): ideologia, activitat cultural i literatura*, tesi doctoral, Bellaterra.
- CASALS (2013): Quintí Casals, *Modernització i Renaixença a la Lleida del segle XIX*, Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida, Pagès editors; «El Fil d'Ariadna», 60.
- VILA (2011): Montserrat Vilà, «Aportació de l'Occident català a l'obra de la Renaixença, L' (1936)». En línia a: <http://www.catedramariustorres.udl.cat/espaimt/directori/item.php?acr_item=xurrapor&opcio=obra&tipus=lo> [Consulta: 6-5-2017]

MARFANY, Joan-Lluís: *Nacionalisme espanyol i catalanitat. Cap a una revisió de la Renaixença*, Barcelona: Edicions 62, 2017.

JOSEP MURGADES
Universitat de Barcelona
murgades@ub.edu

There is nothing so practical as a good theory

Kurt Lewin (citat per Rafael Lluís Ninyoles a *Conflicte lingüístic valencià*, 1969: p. [5], 110-111)

La provocativa gràcia d'aquest llibre de Marfany és que es presta, com a mínim, a un doble interessat malentès. Entre els partidaris de causes, en principi, diametralment oposades, per bé que unànimes en els essencialismes respectius. L'una, la dels ceballuts nostrats. L'altra, la dels combregants en l'«Espanya eterna» (l'expressió és feta servir pel mateix Marfany: ps. 622, 858).

Cabria llavors recordar, als primers, des de l'obvietat més palmària, que l'autor escriu i publica la seva obra / les seves obres à *thèse* en la llengua del